СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК L. Ч. 76. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 4-го квітня 1942. No. 76. Jersey City, N. J., Saturday, April 4, 1942. VOL. L.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВДЕРЖИМО АВСТРАЛІЮ ДЛЯ ОФЕНЗИВИ

ВАШИНГТОН. — Ось таке завив сенатор Том Конелі на підставі інформацій, які подав заступник адмірала Гарт. Виходить, що в Австралії вже тепер є такі значні воєнні сили, що вони вистарчають на те, щоб не дати її впасти в руки японців та заховати її для того моменту, коли зачнеться з Австралії повна офензива проти Японії. До цього треба ще додати, що ті сили постійно скріплюються тими, силами, що їх висилаємо далі з Америки.

НЕЛСОН ЗА ОБМЕЖЕННЯ ВОЄННИХ ЗИСКІВ ДО 6%

ВАШИНГТОН. — Сенатський буджетовий комітет розглядатиме пропозиції в справі обмеження зисків з воєнних контрактів. Пропозиції предложив Доналд М. Нелсон. Він заявився за те, щоб ті зиски не виносили більше ніж 6%. Решту мав би забирати уряд.

ТРЕБА БУДЕ ЩЕ 8,000,000 РОБІТНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Сидні Гилмен, представник робітництва в Воєнній Раді Продукції, заявляє, що треба перевести цілковиту мобілізацію чоловіків і жінок, що спосібні до праці. Каже, що тепер працює в воєнній продукції 7,500,000 робітників, а треба буде не число збільшити ще на 8 мілїонів.

ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА В БАТААНІ

ВАШИНГТОН. — На Филипинах наступила така фаза боротьби, що її вважають японці рішальною. Так висказуються американські воєнні знавці про ті завзяті японські наступи, які ведуться від кількох днів в наскрізь дикий спосіб. Виходить, що японський ґенерал Ямашіта, що підбив Маляйський півостров з пристаню Сінґапур, рішений не щадити ніяких жертв, щоб осягнути свою ціль теж і на Филипинах. Воєнний комунікат подає, що японці вправді продерлися в деяких місцях у головну лінію, але понесли величезні втрати. Важне теж і те, що японці одержали свіжі воєнні сили. Проте панує таке переконання, що якщоб була можливість доставити поміч тен. Вейнрайтови, [illegible] здобути Филипин, не зважаючи на перевагу.

ОБМЕЖЕНО ПРОДАЖ БАЙСИКЛІВ

ВАШИНГТОН. — Воєнна Рада Продукції видала наказ, негайно обовязуючий, яким заборонила продаж байсиклів для дорослих осіб. Не вільно доставляти навіть уже закуплених байсиклів. Усі запаси є „заморожені". Байсикли, як заявляє Рада, призначені тепер у першу чергу для робітників, що працюють у воєнній промисловости. Ось ті робітники стоять на першому місці, а як вони будуть заспокоєні, тоді зможуть купувати байсиклі теж й інші, як викажуть, що вони їх потребують.

ВОЛІЄ АМЕРИКАНСЬКУ ТЮРМУ НІЖ ЖИТТЯ У ДИКТАТУРАХ

СІЯТЛ. — Американський адвокат з японського роду, Кенжі Іто, відповідав перед судом присяжних за те, що не зареєструвався як агент, що працював в користь Японії. Заявив суддям, що він не почувається до вини, але прийме з вдоволенням американський присуд, бо воліє бути в американській тюрмі ніж жити в краях, де диктатори держать в одній руці оливну галузку, а в другій кинжал. Лава присяжних радила щось три години, а потім видала присуд, яким звільнила підсудного від вини.

УСУВАЮТЬ ЧУЖИНЦІВ ВІД ПРАЦІ В ОБОРОНІ

МІНЕОЛА (Лонґ Айленд). — Полковник Е. Томас, керуючий Повітовою Цивільною Обороною, зарядив негайне звільнення усіх ворожих чужинців з робіт, звязаних з обороною. Це відноситься до яких 400 осіб. Він ще видав зарядження у справі приймання до роботи недавно натуралізованих горожан, як теж чужинців, що походять з країв, що є в приязни з Америкою. Він є тої думки, що найбільше шпигунів рекрутується не з ворожих країв, а між тими, що є ніби невтральними, а навіть заприязненими. Далі каже він, що треба добре провірювати документи, бо многі, що зголошуються до роботи при обороні чи охороні проти повітряних налетів, подають фальшиве місце своєї державної приналежности.

УСТУПИВ ДОБРИЙ ДИПЛЬОМАТ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт приняв „з найглибшим жалем" резиґнацію Александра В. Ведела, дотеперішнього американського амбасадора до Еспанії. Ведел має 66 років і мусить піддатись операції. Є він у дипльоматичній службі від 1908. року, в якій займав дуже відповідальні становища, з яких найважнішим було теперішнє, себто становище амбасадора в Еспанії. През. Рузвелт зазначив, що як тільки амбасадор прийде трохи до здоровля, то він знову покличе його до служби.

ГРИЗНЯ МІЖ ГРЕКАМИ НА ВИГНАННЮ

НЮ ЙОРК. — Бувшому грецькому міністрови праці, Аристидови Дімітратосови, відмовлено говорити через Нешенел Бродкестінґ Компані, хоч замовлено його для цеї цілі. Відмова наступила, як каже Дімітратос, на домагання грецького уряду, що є на вигнанню в Лондоні. Він каже, що хотів говорити проти націзму і фашизму і предложив анґлійський текст промови. Дімітратос є того погляду, що „теперішній грецький уряд, що складається з банкирів, не представляє грецького народу". Також каже, що уряд повинен був остати близько Греції в Єгипті.

БОЖЕСТВО СЛОВА

(Євангеліє від Йоана, 1, 1-17 Зач. I, на Неділю Пасхи.)

НА ПОЧАТКУ БУЛО СЛОВО, і слово було в Бога, і Богом було Слово. Воно було на початку в Бога. Все ним сталося, і без нього ніщо не сталося. В нім було життя, а життя було світлом людей. І світло у тьмі світить, і тьма його не обняла. Був чоловік посланий від Бога, імя йому Йоан. Цей прийшов на свідоцтво, щоб свідчити про світло, щоб всі увірили через нього. Він не був світлом, але щоб свідчити про світло. Було світло правдиве, що просвічує кожного чоловіка, котрий приходить на світ. На світі був і світ ним стався, і світ його не пізнав. У своє прийшов, і свої його не прийняли. Котріж прийняли його, тим дав власть дітьми Божими статися, віруючим в його імя. Котрі не з крови, ані з похоти тіла, ані з похоти мужа, а з Бога народилися. І слово тілом сталося й замешкало між нами і ми бачили його славу як Єдинородного від Вітця, повне ласки і правди. Йоан свідчить про нього і кличе кажучи: Цей був, про котрого я говорив: Той, що по мені має йти, переді мною був, бо перш був як я. І з повноти його ми всі прийняли, і благодать за благодать. Бо закон Мойсея був даний, благодать і істина Іеусом Христом сталася.

Чуйте Всі: Іде Світанок!

Одвалиться Сірий Камінь -

Великодний Встане Ранок!...

ЯПОНЦІ ПІДСУВАЮТЬСЯ ПІД ІНДІЮ

ЧУНКІНҐ. — Японський конвой, зложений з шіснацять кораблів наладованих вояками, як теж сильно хоронений боєвими кораблями, підсунувся під портове місто Бурми, Акяб, і захопив його. Місто майже не оборонялось. Те місто лежить лише 50 миль від границь Британської Індії, а 130 миль від великих бурмських нафтових піль в долині ріки Іравади. В повітряній лінії те місто лежить 320 миль віддалене від головного індійського міста Калькути, що по упадку Ранґуну стало головним портом для воєнних посилок звернених до Китаю.

НАЛЕТИ НА МАЛЬТУ

ЛОНДОН.—Літаки Держав Осі виконали дві тисячі налетів на британську твердиню на Середземнім Морі, Мальту. Проте та твердиня дуже добре обороняється. В останнім налеті літаки Держав Осі понесли великі втрати. Вони згубили відразу 14 бомбовиків, а 13 було тяжко ушкоджених, так, що після всякої правдоподібности вони мусіли загинути по дорозі до домашніх портів.

НАЛЕТ НА ФРАНЦУЗЬКІ ФАБРИКИ

ЛОНДОН. — Британські літаки виконали масовий налет на французькі фабрики, що виробляють для армії Гітлера ріжні потрібні продукти. Зокрема вони ґрунтовно знищили фабрику в Поасі, недалеко Парижу, яка будувала для німців щоденно по 20 воєнних троків. Ту фабрику колись заложив Форд. Водночас британці виконали налети на порт в Гаврі, та на промислові центри в Німеччині і Бельгії. З другого боку німці виконали масові налети на полудневе і східне побережжя Анґлії та заподіяли певні шкоди. Від якогось часу німці постійно навідують ті англійські побережжя, з чого можна заключати, що вони таки побоюються, що анґлійці можуть напасти на них в той час, як вони будуть по вуха заняті східним фронтом.

НІМЕЦЬКА ОФЕНЗИВА ВЖЕ ПОЧАЛАСЬ

СТОКГОЛЬМ. — Шведські журналісти приносять з Бер[illegible] Советів вже фактично розпочалась. Концентрація військ вже довершена і сильні протинаступи німецьких військ на полудни можна уважати за початок цеї офензиви. Водночас ті кола говорять, що офензива буде зовсім відмінною від минулорічної. Німці уживатимуть нову зброю і зовсім нову тактику, вироблену підчас зими німецькими ґенералами.

НАДІЯ НА ПОЛАГОДЖЕННЯ ІНДІЙСЬКОГО ПИТАННЯ.

ЛОНДОН. — Хоч анґлійські кола мають малу надію, що серови Стафордови Крипсови поведеться в розвязці індійського питання, проте сам Стафорд Крипс і певні індійські провідники не тратять надії. Індійці бояться, що цілковита відмова з їх боку поставить їх самих в неприхильнім світлі. Бо британські пропозиції всетаки є дуже ліберальні і далекойдучі. Сер Крипс стоїть в постійнім контакті з урядом в Лондоні і нараджується відносно можливої зміни пропозицій на користь індійців. Він готовився вже відїздити з Індії, але порішив далі там оставатись; а це вже само собою є добрим знаком.

БРИТІЙСЬКІ КОРАБЕЛЬНІ ВТРАТИ.

ЛОНДОН. — Британці в нинішню пору журяться більше втратами кораблів на морі, ніж територіяльними втратами, чи навіть вічно загрозливою німецькою офензивою проти самої Анґлії. Як заявив недавно Чорчил ті втрати на морі зростають. Щобільше, німці почали масово будувати субмарини і біля Різдва вони матимуть два рази стільки тих субмарин, що мають нині. Тими субмаринами німці захочуть поперетинати всі комунікаційні лінії поміж Обєднаними Державами і їх далекими базами.

ЗАКИД „ЗРАДИ".

РІОМ. — Бувший премієр Даладіє підчас розправи в Ріом перший раз видвигнув закид можливої зради в французькій армії. Він заявив, що в однім лише місті в воєнних складах було на два біліони франків військової одежі і коців, а проте тих речей армія не роздала поміж своїх потребуючих вояків. Подібне ділялось з іншими воєнними продуктами, включаючи зброю. Французький загал тоді шептав, що тут мається до діла зо зрадою. Якдовго ті справи невияснені, говорив Даладіє, він теж матиме те підозріння.

ЛЯВАЛЬ ЗНОВ ГОВОРИТЬ З ПЕТЕНОМ.

БЕРН. — Бувший премієр Ляваль, відомий із своїх пронімецьких поглядів, мав друге побачення з машалом Петеном. Як говорять деякі французькі ґазети він привіз нові пропозиції від німців, щоб ними наклонити Петена до тісної співпраці з німцями. Серед тих пропозицій є готовість німців дати французам два міліони квінталів пшениці. Ту пшеницю німці взялиб з таких джерел: 25% звернулиб з бувших французьких маґазинів в Гаврі, які німці забрали французам підчас війни; 50% зо складів в окупованій частині Франції, яка то пшениця теж належала колись до французів; 12% з України, а решту докупленоб в Італії. Беручи під увагу положення Франції, і політичний настрій маршала Петена, є можливість, що він на ту пропозицію дасться зловити.

БОЛГАРСЬКІ ВІЙСЬКА НА СХІДНІМ ФРОНТІ.

СТОКГОЛЬМ. — Німецькі кола говорять, що Болгарія вже станула чинно по стороні Німеччини в її війні з Советами і вислати на советський фронт своє військо.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Thereе months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Свято Віри в Перемогу Правди

Святкуємо Христове Воскресення серед війни. І то такої, якої світ не знав. Та в себе, в Америці, можемо й тепер святкувати по давньому. Маємо змогу повеселитись, і що найважніше, маємо можливість святкувати дійсно по християнськи. Тут-жеж нас від церкви не відганяють, а ще до неї заохочують! Та справжньої радости не буде і тут. Забагато тепер трагедії в світі, щоб радуватись. А крім того, кожний день війни пожирає і американські людські жертви. Та хоч не буде такої радости як бувало, то проте сум таки не буде переможцем і цього Великодня. А це тому, що для віруючих Воскресення приходить по Страстнім Тижні, по таких найбільших муках, які тільки людина в силі витерпіти. А такі муки витерпів Христос-Бог, що прибрав стать людини, щоб своєю смертю, а потім воскресенням доказати правдивість своєї науки.

Наш край проголосив, що бореться за християнську цивілізацію. Ось тим відмежовуємо себе від тих, що керуються у міжнародніх зносинах грубою силою і насильством та облудою, а внутрі краю нехтують людиною як вільною істотою, що сотворена на Божу подобу з такими природними правами, яких ніяка влада їй відбирати не повинна. Тому і цьогорічне Христове Воскресення набирає для нас і цілого світа особливого значіння, бо твердимо, що стаємо в обороні Христових засад і того порядку, що виріс на тих засадах, як теж заповідаємо, що новий [illegible]

Та щоб наші бажання сповнились, треба спершу перемогти ворогів. Вправді вісти з воєнних теренів покищо ще не дуже сприятливі, та потішаємось тим, що саме Свято Воскресення є тою ґарантією, що правда таки переможе. А коли тою правдою має бути Христова наука, якої хочемо придержуватись при наладжуваннія нового ладу, то як вона не моглаб перемогти? Та хоч у те віримо, то проте ніхто не знає, як покерує Господня рука долями держав і народів і яка кому припаде справедливість. Для нас вистарчає, що заступаємо добру і справедливу справу. І тому маємо тверду віру, що та добра справа переможе, хоч може ще прийдеться перейти не одну Голгофту. Та ці терпіння може й потрібні, щоб ми очистились від того матеріялізму, що паралішує людську свобідну думку. Це головно він недопускає до нового ладу, який мусить наступити не тільки між державами і народами, але теж і працюючими та тими, що розпоряджають капіталами.

Воскресення Христове — це віра в кращу будуччину. Це віра у вічний поступ і перемогу. А в першу чергу віра в перемогу тої моралі й етики, що їх голосить Христова наука. Якби вони перемогли, тоді булаб непотрібна ніяка інша перемога. Тоді всі ми зажилиб щасливо.

ВІД „СВОБОДИ"

Складаємо собі взаємно з нагоди кождочасних свят побажання всього добра. Є це наслідком щирого відношення людини до людини, орґанізації, чи навіть громадянства, хоч і буває часто тільки сповненням традиційного обовязку. Сяк чи так, але обмінюємось желаннями... Робимо це і ми.

Нам здається, що в таких важких і переломових часах як теперішні, треба в першу чергу бути кожному — чесним з собою. Це відноситься до кожного громадянина і кожної громадянки. До кожної орґанізації й кожної громади. І до тих людей і орґанізацій, що є у прово[illegible], або в ньому повинні бут[illegible]дноситься це теж і до ч[illegible]ису.

У перш[illegible]ргу у таких важних часа[illegible] може бути хитань і вагань [illegible]садничих річах. Їх треба з[illegible] і розуміти та в них ві[illegible]. Тоді доперва можна п[illegible]увати їх розвязувати. К[illegible]мо виразно „пробувати", бо навіть у таких випадках нема ґарантії, чи і таким людям вдасться осягнути те, що вони задумують, чи чого від них ожидають. Зате є одна певність, що люди, що не розуміють проблєм часу, ні не мають віри в якісь ідеї, ніколи нічого не розвяжуть, а тільки доведуть до розкладу і занепаду того, що є. Так ми глядимо в „Свободі" на теперішні події, стараючись розвагою і спокоєм привести наше народнє життя, що захиталось, до рівноваги і активности. І думаємо, що це осягнемо, як це осягала „Свобода" вже й в інших важких моментах.

Ми, що є з українського роду, здаємо собі добре справу з цього, що ми перебрали [illegible] невідомих нам нині одиниць і організацій. Ось той доробок, особливо в ідейному розумінні, ми обовязані задержати, а навіть посилити, бо він є тим, чим ми повинні гордитись. Доляри кожний в Америці заробляє. І ощаджує їх, якщо думає по господарськи. Та класти першу вагу на те, щоб втягати широкі маси в ідейну працю — це вже річ окрема. А це робила і робить „Свобода". А чи та робота не набирає нині ще більшої ваги, коли наш край знайшовся у війні й небезпеці? Самі бачимо, як тепер з ріжних боків і на ріжні лади накликається до оборони американських ідеалів, до служби вищим ціллям, до жертв у майні і крові, щоби було краще жити не тільки в Америці, але й в цілому світі! А чи подібними думками не жили американські українці, коли орґанізували своє народнє життя, коли будували свої орґанізації, коли закладали свою пресу, ідучи за покликами „Свободи"?

Хай нас надто не турбує те, що хтось з нашого громадянства, можливо, поступав нерозважно чи нерозсудно. В Америці вільно навіть і помилятись і бути шанованим, якщо людина чи орґанізація поступає чесно, себто в переконанню, що робить це для добра загалу, для ідеї. А хто поступав інакше, цей нас взагалі не обходить.

Наш часопис має за собою довгу традицію, звязану з громадянською працею, і з таким ідейним проводом, що дорожив американськими ідеалами і при їх допомозі підносив наше громадянство до політичних і культурних верхів. Отсе минає 50 років провідної праці „Свободи", яку вправді загал визнавав, з якої користав, але якої не завжди доцінював, коли іде про матеріяльне забезпечення часопису, про те, щоб дати йому змогу продовжати і поліпшати працю, себто: бути провідником у життю американсько-українського громадянства.

Ми здаємо собі добре справу з того, яке завдання спало сьогодні на „Свободу". Але чи це розуміє загал? Навіть у своїй провідній частині?

„Свободи" потребує добро американсько - українського громадянства. „Свободи" потребують ті, що в їхніх душах жевріють ідейні пориви.

„Свобода" — це вияв нашого культурного й політичного життя. Це теж підпора нашого економічного й орґаніза[illegible] на україн[illegible] в Америці. Це вірна служба американській землі. Це теж оборона права поневоленого українського народу на вільне життя, таке, яким ми живемо в Америці.

Підходім до „Свободи" з якого хочемо боку — з розуму, чи з серця, чи з одного й другого — а побачимо, що вона з ідейного згляду є нашою цінністю, яку треба всіми силами заховати. А коли ці речі підносимо у ті Святочні Дні, то видно, що зайшли потреби про це заговорити.

„Свобода" була для наших людей — Ідеєю. Вони, на нашу думку, далі потребують цеї Ідеї, щоби бути розумними і чесними громадянами цеї землі, та щоб заховати й розвинути в серці ті цінности, що їх вляла в них українська кров.

Дай Боже, щоб з отсим Воскресенням Христовим ось та правда ввійшла в наші уми і наші серця. На тому скористає наш край. І скористає на тому Україна і вся добра справа.

Ось таке є наше цьогорічне Великодне побажання.

І УКРАЇНА ВОСКРЕСНЕ!

Коли кажу „Христос Воскрес!" — то завжди хочеться мені додати до того поздоровлення: „І Україна воскресне!" Я так і роблю. Бодай в думках. Інакше й бути не може. Чейже Україна як ідея живе в міліонах сердець, що ждуть на здійснення цеї ідеї. Чиж можемо не побажати тим поневоленим міліонам визволення, здійснення їхньої ідеї?

Уже була на світі українська держава — звана Русь, що то по 400 літах умерла від безупинних ударів татарви. Лежала вона в гробі три століття — і воскресла українською козацькою державою над Дніпром. По сто літах умерла і та українська козацька держава. Пролежавши в гробі півтораста літ, Україна знову воскресла 1917-го року, поки хитрою заманою не вповили її вороги червоною паволокою. Тепер вона знову в неволі, в новому гробі, ожидаючи нового воскресення.

Україна це велика творча ідея, що тепер воскресає і будить до повного життя сорок і пять міліонів сердець.

Можна було Ісуса розпняти — як людину. Та ніхто не зміг і не зможе перемогти Христа — як божественну ідею найповнішого життя.

Теж і України — як творчої й державницької ідеї українського народу ніхто вже не здолає. Вірити в це допомагає українському народови — Христове Воскресення.

Христос Воскрес!

І Україна воскресне!

О. Івах.

Історичне Каяття

Було це під Великдень 1185 року. Ігор, князь Новгороду Сіверського, позавидував слави князеві київському Святославові, яку набув через щасливу виправу проти половців, тодішніх найбільших ворогів української землі. Хоч й Ігор вславив своє імя розгромом половців, то йому здавалось, що Святослав, що сидів на великокняжому престолі у Києві, притьмив його своїм походом. Тому знову вибрався у новий похід проти половців. Про цей нещасливий похід залишився, як відомо, пречудний твір, що є перлою старовинної української літератури. Це **„Слово о полку Ігоря"** з 1186 року. Та те, що тепер передаємо, є взяте з т. зв. Іпатського літопису, в якому описано цей похід. З нього подамо тільки те місце, в якому описується як Ігор попав підчас бою у Великодну Неділю у половецький полон, та що він тоді думав. Іпатський літопис розповідає про це ось так:

„І так у день святого Воскресення навів на них Господь свій гнів; замісць радости навів на них плач і горе замісць веселости на ріці Каялі.

„І говорив Ігор: „Згадав я свої гріхи перед моїм Господом Богом, що довершив я багато вбивств і кровопролиття в християнській землі, бо не пощадив я християн, але взяв штурмом город Глібів біля Переяслава; тоді бо немало лиха набрались невинні християни, бо батьки розлучались із своїми дітьми, брат із братом, приятель із своїм приятелем, жінки з своїми чоловіками, доньки з своїми матірами, приятелька з своєю приятелькою; усе було затривожене полоном і жалощами, живі позавидували мертвим, а мертві раділи, що вони як святі мученики відійшли від цього життя після огненної спроби, старих усмертлювали, а молоді приймали люті й немилосердні рани; чоловіків убивали й розсікали, а жінок безчестили. І всього того довершив я, — сказав Ігор, — я негідний лишатись при житті; і ось нині бачу кару від мого Господа Бога. Де нині мій улюблений брат? Де нині син мого брата? Де мій власний син? Де бояри, де дорадники, де хоробрі лицарі, де лави вояків? Де коні й многоцінна зброя? Чи не позбавлений я цього всього і чи не віддав мене Бог звязаного в руки цим беззаконникам? Так відплатив мені Господь за моє беззаконня і за мою злобу, і звалились сьогодні мої гріхи на мою голову. Правдивий Господь і дуже справедливі його присуди; нема для мене місця між живими; сьогодні бачу, що інші прийняли мученицькі вінки, чому я один винуватий не потерпів за них усіх? Та Владико Господи Боже мій! Не відтрутъ мене до кінця, але як твоя воля, Господи, так зішли й ласку на нас, твоїх рабів".

У неволі зостався Ігор до весни найближчого року.

Часопис „Пекінг Нюз", оснований в Китаї в шестім столітті, виходить іще до нині і має тепер 1,400 років.

Христос Воскрес!

Христос воскрес! Христос воскрес! —
Сповнилось чудо всіх чудес,
Зборов Господь і смерть і злобу
І ясний в славі встав із гробу
Та, як пророк пророкував:
Живот нам вічний дарував.

Зборов Він смерть і силу ада
І світлий взніс життя прапор,
Подав невгнуту міць і раду
На злі затії та роздор
І дав нам слово пречудесне,
Що — хто терпить, то той воскресне!

Христос воскрес! Христос воскрес! —
З землі аж линуть до небес
Пісні воскресні з гагілками,
Що відвались од гробу камінь
І смертю смерть Христос поправ
І знов живим між нами став...

Тож тішмося в це світле свято
И славім воскресшого Христа,
Та вірмо твердо і завзято,
Що, як Господь із мертвих встав,
То з Сином Матери — Марії
Сповняться наші сни і мрії!

Христос воскрес! Христос воскрес! —
Сповнилось чудо всіх чудес,
Зборов Господь і смерть і злобу
І ясний в славі встав із гробу
Та, як пророк пророкував: —
Живот нам вічний дарував.

ТЕОДОР КУРПІТА.

КЛЯВДІЯ ГАВРИЩАК-ОЛЕСНИЦЬКА.

Жіноча Гідність

Звалася Руда, а мешкала на Вороняках під Золочевом. Само це прізвище — поза натяком на приналежність його носійки до жіночого роду — не говорило само за себе нічого. Завдяки далекому предкови, якого природа покарала рудим чубом замісць шанованого чорного чи русявого, і він — може з досади — лишив на Вороняках чимало потомків, принайменше одна третя села носила це прізвище. Були Руді темні, ясні, високі, присадкуваті, худі, товсті — сільські дуки і форналі. Усі фізичні типи та маєткові стани обсадив рід Рудих у цьому селі, що славилося на цілу околицю прегарними овочевими садами, які від полудня обрамовували Золочів, наче свіжо сплетений вінок.

Для канцелярії адвоката Ставничого в Золочеві Марія Руда була касою і літописею. На протязі більш двацяти літ принайменше два рази у місяць лишала тут срібні та паперові, випорпані з помежи грубих звоїв хусток та платинок наче вигріте немовля, і веліла за них вносити до суду якесь письмо. Копії цих писем заповняли цілі полиці у канцелярійній шафі і могли служити за джерело дослідів також для кожного, що цікавився розвоєм паперництва в старій Австрії чи новій Польщі. На самому споді зістарілі на колір перґаміну лежали писані по німецьки письма до трибуналів у Відні, просьби до найяснішого пана, рекурси до світлих австро-угорських урядів, яких сама лиш назва ледви вміщувалася в одній лінії машинового письма. Далі їшли сіро-бібулясті „ерзаци" з часів великої війни, тоненькі та жовті аркушики з перших післявоєнних літ — врешті гора білих актів з останньої декади, які свідчили про поворот до нормальних часів. Сусідна фабрика паперу в Сасові не випродукувала мабуть одної белі паперу, з якої клаптик не пішов до суду ца якийсь акт в імени Рудої!

Жила процесами, як риба водою. Тямила по прізвищі кожного суддю, який хочаб раз у часі її довголітної процесової діяльности судив її справу. За цих дві десятки літ в ролі противників Рудої перейшли через золочівський суд майже цілі Вороняки. Кожний, хто мав нещастя мати з нею спільну дорогу, межу, пліт, дерево що його гилля звисала над Рудої обістям чи полем — чия курка забігла на город Рудої, або корова вхопила стебло з її озимини. Кожний у приписаному законом речинці мусів зголоситися перед обличчя золочівської справедливости, яку Руда трактувала наче когось беззастережно собі відданого, проявляючи при цьому дивну вибачливість і спокій нервів кожного разу, як ця справедливість оберталася проти неї. Були ще там неімовірно заплутані справи якихось служебностей та прав, що сягали панщизняних часів, а тягнулися літами не маючи виглядів на розвязку. У цих справах як противники Рудої ставали перед суд дідичі, громади, церкви та державний скарб. Виглядало, наче Руда постановила сама перепровадити дослід над цим, чи засада рівности усіх перед законом дійсно ділає, і з цеї причини не перебирала в суспільній ґієрархії шукаючи противників для своїх процесів. Я не маю сумніву, що колиб сам президент держави відкупив був від Михайла Рудого загороду, що межувала з її обістям, і не забезпечив себе законом про особисту неторканість — до тижня Марія Руда клалаб у канцелярії доктора Ставничого пятку на стіл і хрестик на позві проти нього!

Нерідко бували у неї по три, чотири процеси нараз, а найбільшою загадкою було це, що хоч неписьменна, ніколи не помішала візвань до суду, та знала яке з них до котрої відноситься справи.

Про неї довідалася я зараз першої днини, як найшлася в канцелярії доктора Ставничого, щоб починати практичну підготівку до адвокатської професії. Тому, що в останніх роках перед розвалом Польщі сільську клієнтелю ізза загального зубожіння села вважалося у канцелярії радше тягарем чим пожитком — Руда із своїм точним плаченням рахунків являлась таким цінним виїмком, що її треба було зразу підмітити у громаді наших клієнтів.

Недовго прийшлося мені чекати на це, щоб побачити Руду на власні очі. До цьої хвилі я уявляла собі її усібленням прикмет, якими прямо дихали судові акта її справ: сільську багачку, в силі віку, енергійну, певну себе, з язиком наче мотовило та темпераментом сучасної амазонки. Якжеж велике було моє розчарування, коли одного з найближчих ранків я застала в канцелярії запрацьовану, маленьку жінку, босоногу, в вилинілій хустині та підниценій одежі. Близька вона була цього віку, що у ньому наша селянка дістає титул бабусі, без огляду на це, чи має внуків, чи ні. Сиділа скулена на лавці при дверах, з плетеним кошиком біля ніг, з якого виставала гусяча голова, та товклися повязані курята. В канцелярії крім послугача, що кінчив прятання, нікого ще не було. Роздягаючись я старалася навязати з жінкою розмову, випитуючи про прізвище та причину приходу. Назвавши себе, вона — на моє скриване обурення — почала збувати мене чимнебудь, заявляючи скромно, але рішучо, що чекає на „самого пана" і лиш з ним буде обговорювати свою дуже важну справу. Хоч недостача кількох передних зубів додавала їй віку, то за це відмолоджувала її голос, який виходив по дитинячому шепелявий та наївний.

До таких проявів недовіря треба було мені звикати. Головно жінки довгий час дивилися підзорливо на мою присутність у канцелярії, знаючи, що я не є секретаркою, бо для цього був хто інший, а не довіряючи, щоб жінка знечевя могла найтися у професії до цього часу обсадженої виключно мужчинами. Пізніше у приступі доброго настрою я нераз твердила, що наші клієнтки приписують моїй присутности в канцелярії, що складалася з чотирьох мужчин, якусь свавільну ролю, і хотячи мати успіх в професії мені требаб зачинати від урядового ствердження моєї моральної поведінки!

Але в самих початках такі прояви жіночої нельояльности мене дуже боліли. Тої днини Руда одним махом — мимо своєї доброї опінії у канцелярії — найшлася у мене між клієнтами, з якими я постановила якнайменше задаватися. Після цього у найближчих днях я ще кілька разів бачила її у канцелярії, як на тому самому місці, в кутику біля дверий годинами вичікувала на „самого пана", а дочекавшись, таємно замикала за собою двері до його кімнати, як хтось кого переслідує узброєна засідка.

Десь за місяць пізніше, у торговий дощевий понеділок, перебривши щасливо потоки болота на Почтовій вулиці, я знова прийшла до канцелярії раніш за всіх. Руда сиділа на свойому місці, змокла, змерзла наче курка, яку захопила злива далеко від курника. Мимо цього, що моє відношення до неї було видимо холодне — вона покірно поздоровила мене, та почала шепелявіти щось про погоду. Очевидно, чекала на „самого пана". За вікном осінна погода показувала злосливо, що вона вміє зробити, щоби дошкулити людям, а я раділа, що мені нарешті вдалося втекти від неї під дах.

За хвилю прийшов д-р Ставничий і Руда — після своєї звички негайно зникла у нього за дверима. По часі меценас покликав мене до себе та просив, щоби я замісць него зараз пішла з Рудою до суду на розправу, бо йому необхідно їхати найближчим потягом до Львова. Я не потребую робити собі багато з моєї короткої практики, бо справа Рудої є в такій стадії, що напевно сьогодні присуду не буде, і моє завдання ограничиться тільки до записання дати наступної розправи. З його вигляду я не мала сумніву про це, як тяжко було йому переконати Руду, щоб погодилася на таку заміну. Добігала девята година і мені треба було спішитися. Я обмінялася зі шефом ледви кількома питаннями, у висліді яких довідалася сензаційної річи: Руду побив її чоловік, і справа про це іде в кримінальному суді. У перше тоді я довідалася про таку дрібничку,

(Докінчення на стороні 3-тій)

Християнство і Комунізм

Торонтонський тижневик „Сетордей Найт" помістив інтересну статтю Вилйема Бавера, в якій читаємо таке:

Президент Рузвелт висловився, що Злучені Держави борються тепер про безпеку, поступ і мир не лиш для себе самих, але й для усіх людей, не для одного покоління, але для всіх поколінь. Ціль такої боротьби є гарна. Цю свою ідеальну ціль висловив дальше президент Рузвелт у той спосіб: Боремося днесь подібно як наші батьки, аби вдержати засаду, що кожний чоловік є рівний в Божих очах.

Для таких цілей Злучені Держави не розпочали війни; вони, зватаковані лиш бороняться, але стараються використати цю оборонну війну як нагоду, щоби дійти до згаданої цілі.

Одначе Злучені Держави не є одинокою державою, котра має ідеалістичну ціль перед собою. Німеччина такої цілі не має. Вона бажає підбити світ з чисто матеріяльних та еґоїстичних причин. Одначе маємо ще Советську Росію. Чи Росія розпочала би війну з ідеольоґічних, комуністичних мотивів, було би дарма над тим застановлятися. Правдою є, що Росія старається ширити свої ідеольоґічні цілі в інших краях. Одначе це не є виключною прикметою Росії чи комунізму, бо кожний чоловік старається ширити свої переконання. Не рівняючи духової вартости християнства і комунізму, не можна одначе заперечити, що світова пропаґанда комунізму, а також реакції, які вона зустрічає, не дуже ріжняться від того, що діялося 2 тисячі літ тому на теренах римського світу, як щоб комунізм осуджувалося одиноко під кутом метод комінтерну і Г. П. У., то в такім випадку не надежало би забувати, що і християнство віками ширилося при помочі вогню і меча, що остаточно злучилося і згармонізувалося духово на кілька століть, та що ту духову гармонію знищив опісля капіталізм, лібералізм і націоналізм.

Подібно як через цілі віки — доля й остаточна перемога християнства залежали від політичних і військових спосібностей володітелів і вождів; таксамо доля комунізму і нового християнства залежить днесь від політичних і мілітарних спосібностей державних мужів і ґенералів — найбільше одначе від мудрости державних мужів по тій війні.

Ця війна посідає велике, але не рішальне значіння під тим оглядом. У тій війні менше важною річчю є, що Гітлер є націстом — а більш важним є, що Сталін є комуністом.

Росія виграє цю боротьбу, бо належить до табору аліянтських народів, а її перемога змінить радикально мапу Европи і світу. Заки витягнемо заключення щодо будуччини християнства і комунізму, застановімся, яких змін належить сподіватись?

Як довго Німеччина і Росія полишаться народніми державами, так довго не буде поміж ними сталого миру. Якщо Советська Росія здетронізує націоналізм у Росії і Німеччині, то віддасть тим самим велику присаугу світови. Націоналізм буде можна знищити — так, як днесь стоять справи — або при помочі християнства або через комунізм. Советська Росія відкидає християнство як свою офіційну доктрину, тому буде старатися знищити німецький націоналізм при помочі комунізму. Мусимо одначе тепер ввійти в становище Сталіна. Припустім, що він забуде про досвіди минувшини, забуде про недовіря відносно В. Британії й інших країв, а також зголиться на колективний плян удержання Німеччини в лійцях. Як інші держави віднесуться до цього пляну? Франція через довший протяг часу полишиться третьорядною державою. Австрія, Угорщина, Чехословаччина можуть створити федеральну державу, подібну до тої, яка існувала до 1914 р.

Треба буде відбудувати Польщу й Югославію в границях з 1939 року. А що зробити з Румунією і Британією? Держави, які не будуть творити великих перешкод, якщо про такий плян ходить — це Греція, скандинавські держави, Бельґія і Голяндія. Іншими словами, одиноким переможцем була би побита Німеччина, бо вона була би знова найсильнішою поміж тими вичисленими державами, а в такій ситуації не довго можна буде вдержати її на припоні.

Якщо Німеччина стане комуністичною (що є дуже правдоподібне в хвилині її поразки, навіть без натиску зо сторони Росії), тоді ціла система европейської рівноваги відразу провалиться. У такім випадку декотрі інші держави стануть негайно, або по якімсь часі, також комуністичними, а Франція буде правдоподібно першою з них.

Чи буде це поважною небезпекою для нас, питає В. Бовер? Лиш комуністична революція, а не що іншого, знищить найбільших ворогів миру: пруських юнкрів, німецьких ґенералів і Тиссенів. Якщо беремося за мир для всіх, пише Бавер, то не сміємо права відмовляти миру ґрупі людей, котрих лучать певні їхні власні засади. Маємо право не любити тої доктрини і маємо право поборювати її іншою доктриною.

Будуччина лежить перед християнством — а не перед ідеєю вдержання рівноваги сил в Европі, кінчить Бавер свої роздумування.

ЩО ТО Є ТРОПОПАВЗА?

Хоч на загал чим вище підносимося в повітря, тим температура стає зимніша, то є в височину такий пункт, у котрім обнижування температури уступає, а повище того пункту починає навіть теплішати. Цей пункт називається атмосферичною тропопавзою. Найвищий пункт тої тропопавзи находиться на рівнику, менше-більше на височині 58,000 стіп, але обнижається в міру наближування до обох бігунів. Рівникова тропопавза є завжди найзимнішим місцем на землі, а радше над землею, в повітрі, в височині 58,000 стіп, а на самій землі є у тому місці звичайно найгарячіше.

Великдень---1942

ВОСКРЕСЕННЯ—образ відомого італійського маляра Фра Анджеліко.

Д-р ГР. ЛУЖНИЦЬКИЙ.

ВЕСНА Й ВЕЛИКДЕНЬ В ТВОРЧОСТІ П. ТИЧИНИ

Павло Тичина є мабуть одиноким поетом в сучасній українській літературі, в котрого вмерло серце. Ввійшов він в життя і в письменство з серцем щирим і радісним, одушевляючися сонцем і весною, цвітами й небом, увійшов молодим і збудившися у Великдень, прозрів і тоді вмерло в його душі все найкраще, все зеленіяне мріями й думками. Померло серце.

Є цвіти, що можуть жити тільки в сонці й є люди, що жиють тільки радістю. Це в більшості жінки, діти й поети. І таким поетом, що мав жіночу ніжність настроїв, дитяче захоплення природою і життям був Павло Тичина. В своїй творчості він стрінувся вперше з весною і вложив в своє почування всю свою молодечу жагу, ввесь свій запал і одушевлення, всі пориви й думки так, як молодий мужчина вперше кохаючи вміняє найкращі чесноти свойому коханню, зовсім його на суті не знаючи.

Дитина-поет захоплюється „закучерявленими хмарами", купається в радощах дзвонів сміху й радості тепла. „Цвіте веселка дум". Гаї обзиваються самодзвонними арфами, коли бачуть, що до них „йде весна запашна, квітами-перлами закосичена", що „скрізь поточки як дзвіночки, жайворон, як золотий"...

З усміхом дитини рожевої з радости підходить поет до весни й каже: „Я сказав їй — ти весна"... В нього не було більше слів на виявлення цілої величини одушевлення, з яким він її стрінув, на виявлення цілої його любови до неї... Ви знаєте, що часом бракне слів, що завжди бракне слів, як в душі є поема. А в Тичини була молодість і весна, весна, котра „сизокрилими голубками у куточках на вустах" потонула в його душі, так спорідненій з нею. В його душі була навіть і тоді весна, коли прийшло літо, коли жита наливалися. „Я сказав їй: „золота"! „Почали тумани йти. — Я сказав: не любиш ти"! А в зимі, коли минула осінь і під снігом зажурився гай — „Я сказав їй: щож...! прощай"...

Молодість є завжди ця сама: дитина-поет прощався з весною, не знаючи й не сподіваючися, що прощається з нею останній раз.

Бо врешті, чим є весна в природі і в людині, як не тільки надією на майбутні плоди, як не тільки самим пробудженням до життя, самим воскресенням? В основі молодости, чи радше весни життя лежить просто тільки живлений вибух, а ніколи якась запорука, певність чи навіть глибина. Тому більшість людей любить діти, бо їхня радість не зобовязує до нічого, не приневолює їх застановитися над нею, беручи безпосередню в ній участь.

А Тичина хотів „бути вічно юним, незломно-молодим"! Одначе в життю є смутки й болі, котрі родить не тільки осінь, вбираючи зелені гаї в „прозолоть криваву", в життю є люди, а на Україні була революція. Про це знав і Тичина, коли входив в життя тихесенько з задуманими очима дитини. Розпятий Христос, котрого він передше не знав, чи радше котрого він передтим не хотів знати, явився на шляху його життя неначе в доказ слів Оскара Уайльда: Хоч раз в життю мусить кожний з нас іти з Христом до Емаус.

Возрадуйся Маріє:
Шукаємо Ісуса.
Скажи як нам простіше
Пройти до Емауса?
Звела Марія руки,
Безкровні як лілеї:
Не до Юдеї шлях вам,
Вертайте й з Галілеї.
Ідіте на Вкраїну,
Заходьте в кожну хату —
Ачей вам там покажуть
Хоч тінь Його розпяту.
(„Скорбна Мати")

Тичина, дивлячися серцем на весну й воскресення українського народу, не оглядався, що було й не передбачував, що буде. Він кермувався тільки серцем, бо воно було основою його цілої творчости, одиноким і безпосереднім її мотором. І побачив на власні широковідчинені очі, що в цій революції, в тому стихійному зриві народу **не було серця,** що був тільки **нестримний гін** з' одного боку, а з другого знову **чистий розум.**

...В могилах поле мріє —
Назустріч вітер віє —
Христос воскрес, Маріє!
Христос воскрес! — не чула,
Не відай, не знаю.
Не буть ніколи раю
у цім кривавім краю.
(„Скорбна Мати")

І виривається крик з закривавленого серця: Защо Тебе розпято? Защо тебе убито?

А Марія

Не витримала суму,
Не видержала муки, —
Упала на обніжок,
Хрестом розпявши руки!...

Ні, це не Марія, це ніжне, дитяче захоплене серце поета, закоханого в весну і сонце.

Про це, що воскрес Христос серце не знало — воно не могло зрозуміти, як воскресення може наступити серед ганьби й злочину, гріху й крови. Розум впевняв, що Україна воскресла й навіть доказував це, що більше, Тичина навіть одушевлявся, як „на майдані коло хати йшла революція", одушевлявся зовнішніми її настроями. Одначе в глибину не заглядав, бо не вільно було, так, як не вільно відкривати заслони з лиця прокажених. Йому вистарчило

Це, що горить: архив, музей?
А підкладіть но хмизу.
З прокляттям в небо устає
Новий псалом залізу.
(„Псалом залізу")

Він так перенявся цими зовнішніми обявами воскресення, що пророкував: „І стане світ новий і люде, як боги".

І скрізь, де буде поле, —
Плуги, плуги...
Пророцтво розуму.

Одначе, коли що раз більше підсичувано штучно пожари, коли розпалювано нові, управляючи з одної сторони мистецтво для мистецтва, а з другої просте обчислювання, мовляв найкраще нищить свій свого Тичина призадумався, увійшов в себе й найшов там це, що було колись давно для його творчости мотором, знайшов це, позбавлене вродженої сили, зломане й знищене. І, вглибившися, зрозумів, як далеко від нього весна, сонце і молодість.

І з його уст виривається скарга: „як зайшлаж мені печаль". Йому причувається звук фанфар, але зараз же він, згадуючи гірку дійсність, поправляє себе: „ой, не фанфари то, а сурми і гармати".

І котиться в низи душа Тичини, вже не ошоломлена випарами зовнішніх ефектів пробудження, не опяніла величним рухом, а закамяніла з болю на вид дійсности, правдивої сути воскресення народу:

„Творці революції здебільшого лірики.
Революція есть трагічна лірика,
а не драма.
Як то подейкують.

*

„Приставайте до партії, де на людину дивляться, як на скарб світовий і де всі, як один проти кари на смерть".
(„Замісць сонетів і октав")

Яка гірка, болюча іронія колишнього Тичини, в котрого не стало більше слів над вислів: „я сказав їй: ти весна".

„Людина, що казала: убивати гріх! — на ранок з простріленою головою. Й собаки за тіло на смітнику гризуться...

Велика ідея потребує жертв. Але хіба то є жертва, коли звіря їсть?

Жорстокий естетизме! — й коли ти перестанеш любувати з перерізаного горла?
Звір звіря їсть.

Так пище про суть пробудження весни українського народу на Великій Україні поет, котрий все почував тільки серцем, котрий ним кохав і ненавидів. Він, дякуючи свойому широкому й щирому сердечному почуванню, попрощався навіки з своєю любкою-природою, щоби це тепло й цю сонящість найти в весні життя народу, щоби захопитися змаганням своїх ближніх і своєї вітчини, так, як він захопився цвітами й щепотами потічків, щоби найти в очах цих, для котрих „воля хай буде єдиний наказ" — сонце й правду, нове життя.

„Стріляють серце, стріляють душу
— нічого їм не жаль.
Своя рушниця в нас убила"

*

— „А ще вчера робітники на заводах...
(...виразно чути канонаду).
Буде дощ.

*

Все можна виправдати високою метою — та тільки не порожнечу душі".

Серце в поета вмерло, воно не могло знести виду, як люди перекидалися в звірят і різали з піною на устах в імя ідеї, котрої не визнавали. І хоч розум успокоював, що воно так мусить бути, що, коли рубають дерево, то тріски летять і що серед заверюхи гинуть в більшості невинні — серце не могло знести цього виду й умерло.

„Без конкурсів, без нагород напишіть ви сучасне „Христос Воскрес"...

*

Одягайся на розстріл! — крикнув хтось і постукав у двері. Я прокинувся. Вітер розчинив вікно. Зеленіло й добрішало небо. А над усім містом величезний рояль грав...

І зрозумів я — настав „Великдень".

Великдень! Нова епоха державницького ладу, пробудження комунізму, робітничо-селянська держава! Воскресла воля! Так може почували опянілі ще людською кровю низи, засліплена пожарами товпа. Але до інших Великдень прийшов з словами: „одягайся на розстріл"... або йди нам служити й покорися нам. І коли серед інших воскрес Христос, душа Тичини, разом з багатьома іншими відповідала:

Христос Воскрес — не чула,
Не відаю... не знаю...

Жіноча Гідність

(Докінчення зо стор. 2.)

як це, що Руда має чоловіка.

До цього моменту мені і на гадку не прийшло, щоб біля такої войовничої індивідуальности могло найтися під одним дахом місце для когось іншого з такими самими інстинктами. Не було часу розговорювати. Схопивши акта я вигнала до суду з Рудою, що подобала на людину, якій хтось зашмиргнув петлю на шию, щоб змусити іти за мною.

Найшовшись у кімнаті судді я на превеликий страх почула, що справа проти Івана Рудого почнеться негайно. Про це, щоби я мала час прочитати акта та довідатися з них чогось більше — не було вже мови. Вдалося мені тільки кинути оком на лікарське свідоцтво, яке згадувало про ґудз на голові Рудої, два синяки в околиці плечий і кілька менших слідів обкладання тупим наряддям.

Що гірше: тому, що обжалуваний Іван Рудий зрікся покликання свідків на свою оборону, суддя рішив перепровадити сегодня цілу справу та видати присуд. Після кількох дрібних формальностей звернувся він до мене, взиваючи до обоснування короткою мовою обжалування іменем Марії Рудої. Не маю ніякого сумніву про це, що перших речень з моєї мови не второпав ніхто з присутніх, бо — я й сама їх не розуміла. Але по часі мій дріжучий голос почав вирівнуватися, а кривди нещасної жертви, катованої чоловіком-злочинцем ставали з моїх уст ясними як на долоні. Руда підтягала носом і забиралася хлипати в голос. Я дивилася на щоби, які заливалися дощевими слізми, мигнула думка про мої панчохи, які підчас бігу до суду захляпалися до колін — і жіноча кривда наче мотор вправляла мій язик у щораз певніший рух. „Я не маю сумніву, що суд примінить найвищий вимір кари за цю нещасну запрацьовану жінку (чи треба на це більшого доказу, як її вигляд?!), яку через ціле життя чоловік катує та поневіряє".

Своїм ухам я не вірила, як у висліді розправи (чи пак моєї промови) суддя проголосив присуд, яким засудив Рудого аж на три місяці вязниці. Я шукала за зором Рудої, щоб вичитати з нього признання для себе, але він безвиразно сховзнувся по мені, що я поклала на рахунок оторопіння, в яке без сумніву мусів впровадити Руду несподівано високий вимір кари. Засуджений пробував щось противитися, хтось успокоював його, а Руда вклонившися судді в пояс, взяла з кута свій невідступний кошик та зникнула за дверима.

Я збирала поволи папері, щоб продовжити свою хвилю слави. Суддя заряджуючи малу перерву перекидався словами з адвокатами, які на салі ждали розправ після моєї.

„До вас Пане Суддя тільки жінку посилати" брався котрийсь докоряти. „Мій клієнт малощо ока не втратив, а ви вчера засудили винуватого за це ледви на два місяці!"

„Не вільно критикувати присудів суду!" погрожував жартобливо суддя. „Ви знаєте слова старинного фільософа: жінки не бий навіть квіткою!"

З піднесеною гордо головою вийшла я на коритар. Це була хвиля, у якій я бачила себе, як решту життя проводжу мандруючи від одного судді до другого та стягаючи наче громовідь найвищі виміри кари на противників моїх клієнтів. По коритарі на цілу його довжину розносився голос Рудої, та на моє диво звучав з незнаною мені силою. Руда стояла серед громадки людий, розправляла руками, щоб додавати ваги своїм словам, та майже заводила. Здивована повернула я у її сторону.

„Такий сором, така ганьба!" лебеділа Руда побачивши мене й ішла мені на зустріч. „Тосьте мені Пані стиду наробили! А я так хотіла, щоби сам пан ішов, я так боронилася перед вами руками і ногами" — сичала наче змія. „Вам хто казав, що він мене ціле життя бє? Ви звідки такі мудрі? Я би далася йому бити ціле життя"! — зробила швидкий півоборот до полудня і через грубі мури погрожувала пястуком в сторону Вороняк. „Я би далася йому поневіряти ціле життя! Чи я не знаю дороги до суду? Чи я не знаю, як з адвокатами говорити? Таж він щойно два місяці з Канади вернув. Пятнацять літ я його не бачила!"

Я вибухнула таким голосним реготом, яким мабуть ніхто до цього часу не зневажив повних гідности мурів золочівського суду. „Такий сором, така ганьба" — Руда бичувала мене словами мов батогом, як я втікала сходами удолину. Адвокацькі амбіції розливалися з осінним болотом і зникали. Але гордість за мій жіночий рід розсаджувала мене мов динаміт.

АНҐОРА Й АНКАРА

З назвою „Анґора" асоціюється в нас найчастіше поняття расової породи котів і вовнистих кіз. Про саме місто, що носить таку назву, стали згадувати дедалі частіше у звязку з науковими мандрівками археольоґів і істориків, які в своїх розкопах у Анґорі віднайшли сліди всіх культур Малої Азії.

Куди більше відома Анкара, нова столиця сьогочасної Туреччини. Спопуляризували її подорожі дипльоматів і державних мужів ріжних країн, що приїздили до Анкари в звязку з ситуацією на Середземному морі позискувати Туреччину для своєї політики.

Археольоґія й дипльоматія, старий світ і новий... На території Туреччини стоять поруч себе два міста, два символи: старого османськгоо султанату і нової республики.

Часто навіть інтеліґенти мішають Анґору з Анкарою, вважаючи це за дві назви одної місцевости. А то два ріжні міста, що находяться одно коло одного у самій середині країни, серед сухих, височинних просторів.

Анґора — мальовничий спогад минулого. Тут, на перехресті найбільш рухливих торговельних шляхів побудував король Мідас у семому віці перед Христом оцю оборонну фортецю. Мури з цих часів ще й до нині оточують місто. Вони — свідки історії Анґори, неспокійної і кривавої, як і ціла історія Туреччини, країни, що її доля поклала на шляху мантрівок народів центральної Азії на південь і захід.

Посягала по стару Анґору захланна рука Риму й Візантії, та не могла нічого вдіяти супроти сильних мурів і хоробрих вояків. Тільки 806. року Гарун аль Рашід переломив опір Анґори й широко дав погуляти своїм воякам... І ще один раз угнулась Анґора і не в силі була стримати переможної навали: 1402 року місто спльондрували монголи і велику здобич забрали із міста. Та Анґора переможно перетривала всі напади, зберігаючи у своїх мурах силу давніх віків.

Час не знищив старовинної оселі, не розсипав її у звалища й руїни. Давні віки промовляють зі старих мурів з останків святині Авґуста, з залишків грецьких і римських будівель. Наче казковий замок здалека манить до себе Анґора гордими мінаретами, що струнко виглядають зпоміж кипарисових гайків. Та мандрівник, що поблукає кривими вуличками, між сумними будинками, розміщеними без порядку, з малими заґратованими вікнами, довго шукатиме тієї казкової омани, — все тут таке саме, як і в інших турецьких містах, включно до цвинтаря в середині міста, де в тіні кипарисів шукають прохолоди анґорські міщани. Тільки руїни давньої слави говорять мовою віків...

Анкара нічим не нагадує Анґори. Анкара — витвір сьогочасної цивілізації, символ нової турецької культури. Все тут удержане в новочасному стилі. Старі міста Стамбул, чи Смирна мають теж европейський вигляд, але це Европа — чужа, насаджувана. Анкара, — це своя суто турецька культура, оперта на нових досягненнях Европи. Широкі вулиці і багатоповерхові будинки Смирни і Стамбулу — це інтрузи в загальному східньому вигляді цих міст. Анкара — ціла новочасна, справжня модерна столиця. Не тільки великими будинками урядів, палатами достойників і дипльоматів, але й усім стилем життя.

На гарному, ошкленому двірці ждуть численні носії, щоб віднести багаж подорожних до блискучих нових таксівок, американського походження. Таксівки мчать швидко по блискучому асфальті і завозять подорожніх до найбільш новочасних гостинниць.

Будинок модерний, новочасний; тільки плоский, або легко скісний дах, нагадує, що це східнє місто. Люксус і комфорт у всьому: меблі, прикраси, страви, — все в такій якості, що її рідко знайти і в багатьох европейських містах. Вітрини крамниць, з усім, чого лиш забагнете, наводять на думку контрастовий спогад з інших східніх міст з їхнім вуличним продажем, з гамірливим прикликуванням покупців і захвалюванням товару. Бари з новочасною музикою, з американськими коктейлями і з танцюючими парами молодих турків у европейських одягах і з европейськими манерами. Тут, в Анкарі, щойно видно, як зникла стара Туреччина з давніми традиційними звичаями, з фезами і чадрами, й іншими атрибутами, що їх европейці невіддільно звикли вязати з образом турка. Молода Туреччина здогонила Европу. Европейський мандрівник найде в Анкарі й російський бар Карпіча, з хором донських козаків і може дивні виринуть у нього думки про козаків у Туреччині колись і сьогодні...

Ціла Анкара потапає в зелені, як ніяке інше місто на півдні, чи сході. Вулиці обсаджені двома рядами дерев ріжного ґатунку. Великого зусилля мусіла коштувати ця величезна кількість дерев, посаджених у довгих перспективах вулиць. Дерева з ріжних країн півдня, півночі, сходу й заходу глумляться тут із вимог підсоння, отінюючи широкі тротуари й блискучий асфальт.

Анкара — серце нової Туреччини, бється новим ритмом, химерно сплетена з давньою Анґорою, містом вимираючої давнини...

Гагілки в Підбірцях коло Львова

Ще в 1935. році писав львівський журнал „Життя і Знання", що ізвідусіль доходять звістки, що гагілки починають уже переводитися. А коли не переводяться, то їх уже тільки співають, алеж хороводи, здебільша, вже починають закидати. З давніх забав ще тут та там граються „жученька" та „дзельмана", а так — дівчата позчіпляються за руки та ходять у колі, то в правий бік, то в лівий. Подекуди вже співають при цьому пісні, що з гагілками не мають нічого спільного. Наприклад, у Ременові підо Львовом виспівують дуже часто на Великдень під церквою як гагілку „Адам і Ева по раю ходили", причому всі дівчата стоять колом і, побравшися за руки, ходять то вправо, то вліво, а двоє дівчат посередині кола показують то руками, то клякаючи, те, про що пісня співає.

І не тільки в Ременові, а майже скрізь, у всіх селах підо Львовом, гагілки так виглядають. Про давні хороводи, що визначували наче хід весняного сонця, там уже не знають. От хоч би в селі Підбірцях недалеко Львова. Співають там своїх гагілок у всі три дні Великодня й на Проводи. Дівчата, співаючи, то стоять гуртом і співають, то стають у коло, поберуться за руки й порушуються то праворуч, то вліво. А проте є ще сліди давніх хороводів і в підбірських гагілках. Про „дзельмана" і „жученька" ми вже згадали. Ці забави ще живуть, алеж, наприклад, „воротаря" вже в Підбірцях не знають. Зате цікаві дві забави, що здається, відбігають від інших, наприклад, подільських (вони там і не відомі). Ось, наприклад, дівчата стають колом, одна — всередині, робить із хабуззя та з ріщя гору й наслідує рухи, як би при пранні білизни над річкою. При цьому всьому йде гуртовий спів (звичайно — одноголосний) такої гагілки:

Гусята, качата всю гору вкрили,
В попову саджалку пити ходили.
[illegible]
Поцілуй Петрові біленькі вуси.
„Я люблю медочок, бо солоденький,
Я люблю Петра, бо молоденький.
Не люблю я его по его роду,
А люблю я его по его ходу.
Я люблю медочок, бо солоденький,
Я люблю Петра, бо вус біленький!"

Ясна річ, що імена (Ганна, Петро) ваги не мають. Ганю та Петра замінюють іншими назвами, відповідно до того, про кого йде натяк у гагілці. Буває ще таке, що дівчата роблять коло, всередину пускають парубка, поза колом — дівчина, яку дівчата боронять, щоб парубок її не спіймав. Парубок це ніби чоловік, що хоче викупити свою жінку від громади якимось великоднім подарунком. Коло теж посувається то вправо, то вліво. Йде розмова співом між чоловіком і громадою:

— Хто видав, хто сховав
мою жону на торзі?
„А ми її видали, а ми її сховали".
— А я вам хріну дам,
свою жону викуплю.
„А ми хрін іззімо, тобі жону не дамо".
— А я вам ковбас дам,
свою жону викуплю!
„Ми ковбасу іззімо, тобі жону не дамо".
— А я вам перстень дам,
свою жону викуплю!
„А ми перстень на палець, тобі жони — кавалець!"
— А я вам вінок дам,
свою жону викуплю!
„А ми вінок і возьмем, жону тобі приведем".
— А я візок підточу,
свою жону вихвачу!

Після того продирає коло, біґає за дівчиною, доки її не зловить.

Звичайно, як скрізь, так і в Підбірцях, дівчата з хлопцями передираються. Через те, що хлопці часто перебивають забаву, а то, стоячи здалеку, роблять усякі глумливі заввагі на дівчат, а то просто й кидають усякі, нераз і не дуже пристойні жарти, дівчата відбиваються від хлопців окремими, теж глумливими гагілками. Цікаво, що тут вони, здебільша, стоять гуртом, не рухаючись. Ось, наприклад, одна така гагілка:

Летіла сука ровом,
За нею парібкиройом.
Гадали, що то мати,
Зачали суку ссати.
Наші панянки красні,
Їли пиріжки масні,
Смальчиком помащені.
Наші парібки зблідли,
Бо здохлу суку ззіли,
Без перцю, без олію —
Наші парібки помарніли.

З деяких слів видко вже вплив міста. Слово „дівчина" заступлене — „панянкою", хоч „парубки" ще залишаються. А ось у другій гагілці, що теж дає велику перевагу дівчатам перед парубками, вже виступає, крім „панянки" й „кавалер". Ось вона ця дуже гарна, здається, дуже стара, гагілка (її теж співають дівчата, збившись у гурт), алеж із новими вкладами (пор. про „прасовану" красу на столі):

Встаньте, не спіте,
Город городіте,
Цвітом оквітчіте,
Щоб не вилетіла
Сива зазуленька,
Щоб не виносила
Панянської краси.
Панянська краса,
Як маєва роса:
На ставі прана,
На шнурі вішана,
На сонци сушена,
На столі прасована,
До столу схована,
Ключем замикана.

Встаньте, не спіте,
Город городіте,
Тернєм отерніте,
Щоб не вилітав
Сивий соколенько,
Щоб не виносив
Кавалєрської краси,
Кавалєрська краса,
Як осінна роса:
На гноївці прана,
На плоті вішана,
До вітру сушена,
На лаві тачана,
Під вус схована,
Патичком замикана...

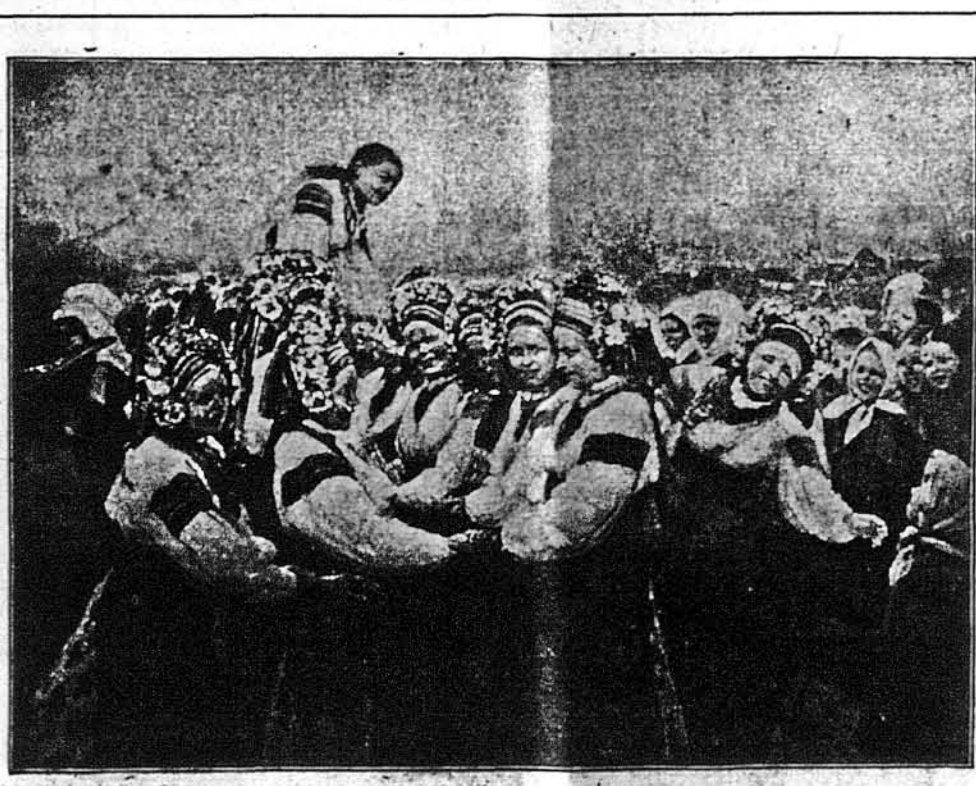
Але не при всіх таких піснях стоять. Деколи й ходять, алеж щоб зазначити насміх, порушуються то вліво, то вправо, якось так — навкоси, як, наприклад, при такій гагілці:

Ой, горіла діброވонька, горіла,
А я, молоденька, гасила,
Тай решетом воду носила.
Там вода по камени,
Там вода по підлозі —
Стиха йду...
Що в решеті води є,
Тільки в парібоньках правди є.
Там вода по камени, й т. д.
А що в решеті дзюрочок,
Тілько в парібоньках болячок.
Там вода по камени, й т. д.
Ой, горіла діброވонька, горіла,
А я, молоденька, гасила,
А я коновками воду носила.
Там вода по камени, й т. д.
А що в коновках води є,
Тілько в панянках правди є.
Там вода по камени, й т. д.

Стоять гуртом ще й при інших гагілках, навіть таких, що в них говориться про любов, або привязання до дорогої дівчини, н. пр.:

Гора, гора паперова —
Гарна дівка Вовчукова.
Гарна, гарна, гарно ходить,
Бо до неї Івась ходить.
Била мати кацюбою:
„Сиди, Ксеню, під хатою,
А Івася лопатою,
Най не ходить за тобою".
А Івась добрий хлопець,
Тай до мами як прискочив —
Тай коцюбу відобрав,
А Ксеню поцілував.

Ця пісня з гагілкою, власне, не має багато спільного, а проте її співають на Великдень. Узагалі можна мати таке враження, що сучасне покоління вже мало відрізнює справжні гагілки від інших, звичайних пісень, які співають при всяких інших нагодах (навіть і на весіллі). А звуть ті пісні гагілками тільки тому, що прийшла на них мода — співати їх і на Великдень. Боротися, звичайно, з цим важко, бо й так проти великодніх забав коло церкви йде подекуди бій...

ГАІВКИ В ГАЛИЧИНІ.—Дівчата граються жучка.

ПРЕЗИДЕНТОВЕ МЕШКАННЯ.—Апартаментовий дім у Ню Йорку, в котрому президент наняв на верхному поверсі мешкання з 7 кімнат.

МИРОСЛАВ РІПЕЦЬКИЙ.

Великдень 1920. року в Слобідці на Великій Україні

Спомини з визвольних змагань УГА

Коли большевики зліквідували Начальну Команду Української Галицької Армії та старшин висилали „на склад" до Бірзулі, вибрався я до Слобідки, щоб серед знайомих провести Великодні Свята. Там на залізничій стації розмістилася залізничодорожна сотня УГА під командою сотника інж. Рижевського.

Коли слобідські громадяни довідались про мій приїзд, просили мене через церковного старосту Букіна, щоб я відправив в їх залізничій церковці всі богослуження в часі Страстного Тижня і Великодних Свят. Я порозумівся із стаційним комендантом поручником Яремичом, щодо порядку й участи стрільців у цих Богослуженнях.

У Великий Четвер відправилися „Страсти" при чисельній участи місцевих громадян і стрільців. З незвичайним захопленням слухали місцеві українці страстних евангелій: цеж у них перший раз була така відправа з українським виговором! В часі обходу з плащеницею у Велику Пятницю і при Божім Гробі держали наші галицькі стрільці почесну сторожу, а на Великдень підчас Утрені і Служби Божої стрільці віддали почесну сальву з крісів.

Старанням стаційної команди уладжено по Богослуженню в садку спільне свячене для стрільців. Серед співу та розмови забували стрільці про перебуті труди та злидні. Чудова весняна погода наповняла наші серця надією скорого повороту в рідні сторони.

Коло залізничої стації видніє ліс хрестів. Там стоять могили наших стрільців — борців, яких скосила страшна язва тифу. Там є також одна спільна могила, в якій похоронено 15 стрільців, що полягли в боях 1917 року. На Великдень спомянули стрільці і місцеві громадяни цих наших незабутніх борців. Завдяки старанням сотника Рижевського споряджено високий дубовий хрест, на якім уміщено таблицю з написом: „Поляглим галицьким борцям за волю України".

Пополудні здвиг народу з церковною процесією вийшов на місце спочинку — на могили стрільців, щоби взяти участь в торжестві посвячення памятного хреста та віддати заслужену честь поляглим.

По посвяченню памятного хреста та відправі панахиди сказав я святочну промову, в якій вказуючи на геройські подвиги і труди нашого галицького стрілецтва, візвав місцевих громадян, щоби з пієтизмом берегли ті могили наших борців, що у вірній службі Рідному Краєви поклали свої голови за ідеал Свобідної України.

Промовив старшина залізничої сотні інжинір Галька і учителька зпід Балти Кобилянська, яка запевнила щирими словами, що місцеві громадяни будуть старанно охороняти ці могили, як найцінніший скарб, будуть їх украшати квітами та своїм дітям будуть оповідати про жертвенні діла галицьких стрільців.

По цій щирій промові брат учительки, чотирнацять-літній хлопчина віддеклямував поему Шевченка „Розрита могила" з таким чуттям, що навіть старші стрільці, загартовані у воєнних боях, плакали з великого зворушення. Залунав національний гимн.

Святочний похід перейшов попри всі стрілецькі могили з могучою піснею побіди „Христос Воскрес", яка неначе пробудила небеса та благала Всевишнього, щоби зглянув ласкавим оком на незавидну долю українського народу. Похід задержався в стаційнім городці коло могили о. духовного Степана Петрушевича, пароха Холоюва, щоб віддати почесть цему визначному народньому діячеви, що скитаючись з нашою армією склонив свою старечу голову в Слобідці, у залізничім вагоні. Понеслися могучі слова воскресної пісні — воскресного евангелія.

Цей день Воскресення Христового 1920 року певно глибоко записався в памяти тамошніх громадян та остав для стрільців ясним спомином серед злиднів і гірких воєнних переживань.

НА РІЖНІ ТЕМИ

НЕ ЗДУРИШ.

Пише одного дня відомий американський колюмніст Реймонд Клепер по розмові з гіндуськими провідниками, що він часто не розуміє психольоґії (душевних проявів) гіндусів.

Пише на другий день уже немовби в імені всіх американських журналістів „Ню Йорк Таймс": „Ми не можемо вповні зрозуміти ні питання Індії ні її особистостей".

Так щиро говорять американські газетярі, наткнувши на справу, якої не знають, або не розуміють. Як це ріжниться від поведінки людей, що чим менше знають про якусь справу, тим більше будуть вдавати знання й тим більше будуть братися рішати про неї?

ЯК ЇМ ЦЕ ЗНАТИ?

Коли Клепер каже, що він часто не розуміє психольоґії гіндусів, то зрештою можна би його спитатися: на якій основі, пане, сподієтся її знати?

Клепер працював по ріжних газетах в Америці, але це вiдай була перша візита в Індії. Можливо, що він прочитав по дорозі до Індії кілька книжок, про Індію й гіндусів, та чи можна з цього навчитися стільки, щоб зрозуміти душевні товчки поступів далекого народу?

Власне цими днями появилася повість 25-літнього студента, що малює образ перегонового бизнесу. Молодість автора видно викликує запити, звідки він приходить писати про перегоновий бизнес, і накладці пояснюють, що автор ціле своє життя займався перегонами. Він удержував стайню з перегоновими кіньми, він служив як учитель перегонових коней і таке інше. Словом, він має ввесь перегоновий бизнес у своїм мізильним пальці.

Стільки треба працювати, поки людина запізнається з таким бизнесом, як перегони? Чи не треба принаймні стільки праці, щоб людина могла пізнати край і людей, та ще такої великої країни, як Індія?

КОСТРУБОНЬКО.

До того, у духовному житті всякого народу можна замітити не лише відбитку сучасного, але й сліди давно минулого. Часто з нього лишилися лише слабі відгуки, інколи осталася лише така крихіточка, що з неї цілости й вгадати не можна.

В український усній творчости наприклад є такі відомі пісні, як пісні про Кострубонька, пісня про Зельмана Кожний, що ріс на селі, їх знає, але яке їх справжнє значіння, який їх початок? Хто може це сказати?

ПИСАНКА И ВЕЛИКДЕНЬ.

Проф. Грушевський у своїй історії української литератури порушує теж питання: як взялася писанка на Великдень? Прецінь вона християнським святом нічим не звязана.

Він піддає думку, що яйце це один зо символів творчої продукційної енерґії, що находить стільки вислову в весняних обрядах.

Це все виглядає розумним, одначе хто може сказати з усякою певністю, що воно так?

СПЛЕТЕНІ ОБРЯДИ.

У нинішніх народніх обрядах зприводу Великодня є отже багато такого, що походить ще з часів до-християнських.

Проф. Грушевський наводить у своїй історії народньої літературної творчости цікаві звичаї тої мішанини християнських обрядів і дохристиянських.

Наприклад мало відомий обряд освячування святістю дому. На гуцульщині, газда, прийшовши зо „святістю", обходить тричі домівство, не вступаючи до хати, а потім входить до стайні. Він доторкається бесагами зо святістю до кожної штуки, промовляючи: „Христос воскрес!" Хтось з домашніх, станувши коло тої штуки, відповідає: „Воістину воскрес!" Святонос потім промовляє: „Аби ся так нічого не брало вівці (чи корови, чи чого), як нічого не возьметься свяченої паски!"

ВЕСНА И ПОЖИВА.

Цікавим моментом українських великодних обрядів є розділювання свяченого, і взагалі їди.

Вистарчить пригадати кілька з таких обрядів: наділяють бідних при свяченні; обмінюються крашанками зо знайомими; пускають шкаралущі з крашанок або писанок з водою, мовляв, на другий світ, до рахманів; передають крашанки померлим, кладучи їх на гроби, закопуючи до могилок, щоб другого дня виняти й дати бідним, і т. і.

Старі люди можуть пригадати собі більше таких обрядів, а молодіж менше. Знак, що вони пропадають просто на очах. Інколи обряд задержується, але його значіння пропало, і коли спитатися людину, що його сповняє, чому чи пощо це робить, вона часто не може більше сказати поза „Бо так годиться!" Або: „так моя матір робила, так і я роблю!"

ВОЛОЧІННЯ.

У Західній Україні заховався ще обряд, який називають волочінням або волочільним понеділком. Це властиво відвідування ближчих і знайомих та обдарування „волочільним" колачом, крашанками, тощо.

На гуцульщині він відбувається дещо інакше. Так дівчина ховає галунку (крашанку) або писанку за пазуху, а легінь (парубок) відбирає від неї, звівши з нею легку боротьбу. Діставши крашанку, він веде дівку до води й обливає її, буває, що й цілу скупає.

У волочільний понеділок парубки звичайно придивляються обставинам домашнім, деби вибрати дівку на сватання. Коли парубок у велике пущення танцював на вечерницях з дівкою, він жде від неї великодної писанки. За тими писанками ходять, „волочаться", парубки від хати до хати. Звідки й цей день зветься волочівним понеділком. У хаті звичайно парубків дівчата угощують, а коли дівчат назбирається більше, гуляють при скрипці.

РИНДЗІВКИ.

У деяких околицях бувають ще в великодні свята осібні народні обряди пожелань, подібні до віншувань у Різдво. На українсько-білоруському пограничу називають їх „рогульками", а в Галичині „риндзівками".

Співають їх хлопці й парубки третього дня Великодня дівчатам і молодицям, що віддалися в останній сезон, у „зимнє пущення". Риндзівки це величання дівчатам.

В інших околицях цей обряд переміняюся просто на ходження по хатах і здоровлення всіх хатніх віршами.

Серед побуту імігрантського життя багато з тих звичаїв пропадає вже хочби тому, що люди з одної околиці, не розуміючи звичаїв з чужих околиць, звичайно насміваються з них, дарма, що вони самі обуюються, як хтось насміхається з їх звичаїв.

Оноре Де Бальзак

Людина, що пристрасно кохала жінок, славу й гроші. Людина, що до 20 років написала понад 40 томів повістей. Яка продава наголовки повістей, як готову повість, що писала скорочуючи собі сон, забуваючи на харч. Геніяльний обсерватор, знаменитий знавець техніки повісти, незрівняний творець типів. Оноре де Бальзак в історії всесвітньої літератури займає виїмкове місце.

Від ранньої молодости мріє про славу. Кохається в ріжних жінках і на пять місяців перед смертю жениться з полькою з України Евеліною Гонською, з якою кореспондує 17 літ. Хоче стати насамперед видавцем, купує книгарню, банкротує й попадає у величезні довги. Починає писати, щоб хоч частинно вивязатися з зобовязань, між тим любить добре їсти, добре випити, кохається в колекціонерстві, збирає дорогоцінні образи, годинники й попадає в нові довги.

І знову, пише повісти. Пє чорну каву й пише 16 годин денно.

Пробує видавати двотижневик, знову банкротує, ставить свою кандадатуру до Французької Академії, провалюється. Це все одначе його не зраджує. Нові повісти родяться, розходяться до 48 годин, але щож значить гонорар 1,000 франків, як екзекутор жадає 150,000 фр.? Що значить слава, як вірителі не дають жити?

І Бальзак пише. Пише повісти одну за другою, пише свою вічну й геніяльну „Людську комедію". Всіх героїв своїх повістей (а їх є понад 3,000!!) памятає докладно, знаменито знає їх родовід, обставини, серед яких вони живуть, інтриґи, якими вони повязані. Просто не до віри, як в уяві Бальзака могло поміститись таке справдішне клубовище людських постатей. В своїх повістях описує сцени з провінції, з політичного, журналістичного, чи воєнного життя. Описує всіх: і людину амбітну, що преться до поетичної карієри, і манію лихваря, і старого скупиндру, й антикварську манію, і зависть старої панни, й манію винахідника й безмежну, просто ідеальну любов доньки до скупого, брутального батька. В його повістях бачимо й міщанство, аристократію й урядничий світ і життя двора й селянські хати й священиків, журналістів, акторів, професорів, торговців, перекупок...

Повісти Бальзака, — це цілий світ зі всіми його відтінками, зі всіми топкостями, з пристрастями, низькими інстинктами, без сентименту. Сам в одній з передмов пише, що хоче створити „історію природи" людини.

І Бальзак творить справді історію людини, в його творах справді знаходимо те, що найбільш людське й найбільш принамне людям. Але воно не закрашене серцем, не повите чуттям. В Бальзака життя різке й остро-гранчасте, описи його сіл не мають довкруги себе ні квітів, ні зелені зате ринок, біржа, місто, пульсують живою кровю, грають веселкою різнокольорних барв.

Та цьому годі дивуватись. Хоч Бальзак, своєю геніяльною обсервацією сприймав усе, що тільки могло бути матеріялом для його творчости, самі незавидні матеріяльні обставини надавали закраску його постаттям. Найкращий представник французького реалізму не находив серця довкруги себе, тільки змисли й темперамент.

Бальзак бився зі життям, в дослівному значінню цього слова, при помочі свойого ґенія. І завдяки цій боротьбі став безсмертним.

АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ БУДУЄ ДОРОГУ ДО АЛЯСКИ

Через Едмонтон переїжджають від довшого часу американські поїзди, якими їдуть переважно люізіянські вояки. Поїзди їдуть до місцевости Давсон Крік, де кінчиться залізничий шлях, а звідки розпічнуть будувати автостраду до Аляски. Згаданими поїздами крім вояків везуть також великі тягарові троки, машинерію, полеві кухні, шатра і будівляний матеріял.

Вояки, що вже переїхали через Едмонтон на північ, творять частину понад 25 тисяч американських вояків, що без ніякої цивільної помочі збудують дорогу через найдикші обшарі Канади. Ця дорога буде „американською лінією життя" до Аляски. Вона буде допомогою в американських змаганнях не допустити японського наїзду на Північну Америку.

Канадійський уряд одобрив договір, підписаний зо Злученими Державами на будову цієї автостради, що має получити Злучені Держави з Аляскою через Канаду.

Від цілої низки літ велися уже переговори в тій справі, та завжди находились перешкоди, що розбивали спроби зреалізування цього проєкту. Доперва війна, а також небезпека японської інвазії через Аляску, приспішили остаточне рішення в тій справі.

Понад 150 американських інженірів виделеґувано Злученими Державами до провінції Алберти, щоби перевели перші розсліди щодо найбільше відповідного напрямку цього великого шляху. Має він тягнутись від Ст. Джан у північній Британській Колюмбії через Форт Нелсон, а також через міста Вотсон Лейк, Гвайтгорз, Бавндері, Биг Делта до Фейрбенкс в Алясці. Від Форту Сен Джан до Фербенкс є менше-більше 1,200 миль у простій лінії. З углядненням терену шлях буде дещо довший.

Продукція золота в Канаді на протязі перших вісьмох місяців 1941. р. виносила разом 3,560,120 унцій в порівнанні з 3,500,256 унціями в 1940. році.

Учені обчисляють, що на землю паде щорічно 180 тонів сонішного світла.

Бразилія має такі міста: Ню Йорк, Філядельфію і Бруклин.

ПОСОЛ БАЧИНСЬКИЙ МОЛОТИТЬ ШКІЛЬНУ СИСТЕМУ

„Чорним пятном" на Манітобі (Канада) під зглядом рекрутування назвав посол Бачинський місто Винніпеґ і відповідальною за це зробив шкільну систему. Було це в пятницю 20. березня підчас дебати над буджетом, зглядно над позицією в буджеті, аби призначити 400.000 долярів як спеціяльний ґрент для шкіл.

Майже ціла 40-мінутова промова посла Бачинського була присвячена критиці шкільної системи, бо, по його думці, школи не виконують свого завдання. „Наші школи не виховують характеру, а коли виховують, то роблять дуже тандитну роботу", говорив посол. Мусить бути щось недоброго з шкільною системою, коли вона виховує покоління, яке вагається, чи боронити свою державу. Винніпеґ має найліпші школи в провінції, найліпше виосажені, найліпше платних учителів, найліпшу управу і то під самим боком міністра освіти, а який результат. Один хлопець з Винніпеґу записується до війська на кожних трьох споза Винніпеґу. В попередній війні дівчата ганьбили хлопців в цивільнім одінню, а тепер дівчата намовляють хлопців, аби не записувалися до війська, аби зможуться з ними, аби женилися і мали вимівку, чому до війська не вписуються. Люди хочуть бути й патріотами, але тоді, як їм щось з того приходить. Та що значить виховання, сказав посол Бачинський, як учителі в винніпеґських школах називають чужинцями дітей з третього, або четвертого покоління, уродженого в Канаді, і то в школах, які батьки тих дітей будували. Одначе посол Бачинський став в обороні рекрутаційного рекорду Північного Винніпеґу в порівнанню з іншими школами. З школи Айзак Нютон 255 бувших студентів вписалося до військової служби.

Посол Бачинський згадав, що хлопцеві, чи дівчині годі дістати роботу, як їх імя вказує на словянське походження.

ДИВНИЙ ВЖИТОК ЯЙЦЯ. — Яєць, підогрітих у виґрівальнях, уживається в цій фабриці на те, щоб з них добути альбумін для виробу підстави для фарби в компасах для фльоти. Ці компаси, як звісно, показують морякам сторони світу, а тим самим дорогу.

НАБЛИЖАЮТЬСЯ МІЖ-АМЕРИКАНСЬКІ ЗБОРИ

В скорому часі мають розпочатися перші збори комітетів, призначених на недавній Між-Американській Конференції Заграничних Міністрів в Ріо де Жанейро. В наслідок тих зборів заповідають поширення між-американської співпраці на ширшу скалю.

Намічені збори, згідно з Ріо Чартер, мають охоплювати багато ділянок, в яких між-американська співпраця буде дуже корисною для народів всіх американських країн, та яка посилить солідарність американських республик. Справи, які мають обговорюватись, включають фінанси, економію, транспортацію, комунікацію, політичну та воєнну оборону, поліцію та судівництво.

Між-Американський Фінансовий та Економічний Дорадчий Комітет, надзірний орган, що дістав більший авторитет і владу на підставі статуту, прийнятого на конференції в Ріо, має ріжні обовязки до виконання. В можливо в найкоротшому часі зійдеться для створення плянів економічної мобілізації кожної країни, а з того виробити загальний плян на західну півкулю.

На тих зборах будуть обговорюватися основні потреби кожної країни, також координація та пристосування транспортації, контроля і розподілення транспорту.

Важний, стратегічний плян оборони західної півкулі буде вироблятись в комісії військових і морських фахівців з кожної країни, що матиме місце осідку у Вашингтоні.

Завданням іншої комісії буде координувати заходи всіх американських республик в переслідуванню підривної праці, в поширенні нагляду та охорони проти саботажу та в контролі місцевих організацій, про які відомо, що працюють в інтересах агресорів.

Вияснювання інтернаціональних конвенцій в справах шпигуства, саботажу, зради та бунту є одним з багатьох завдань, покладених на екзекутивний уряд Пан-Американської Юнії.

Американські міністри фінансів плянують недалекі збори для плянування та пущення в рух Між-Американського Стабілізаційного Фонду для усталення рівня оплат при заміні чужих валют, затримання валют та взагалі зміцнення грошевих систем в західній півкулі.

Представники центральних банків також зійдуться, щоб накреслити однакову процедуру керування товарами, що належать агресорським державам.

Плянується також створення комітету з технічних фахівців для обраховання природних багатств кожної американської республики.

У СХОВКУ. — У гайку голфового поля на острові Оагу, одному з Гавайської групи, могли би ховатися ворожі літаки. Та тубильці розвішали в гайку дроти, а на них бляхи, які певно зчинили би багато галасу, якби саботажники пробували розтягти дроти й ховати там літаки.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Приготування до Союзового Здвигу.

Дня 27. березня ц. р. відбулись в церковній галі на семій вулиці в Ню Йорку збори Комітету Відділів У. Н. Союзу на терені Ню Йорку. На зборах обговорювано справу союзового здвигу, що має відбутись в неділю, 6. вересня ц. р. один день перед Лейбор Дей.

Вже попередних зборів вирішено, що цілий дохід з того союзового здвигу має піти на Американський Червоний Хрест. Відділи рішили покрити видатки з власної каси. На останніх зборах приявні представники поодиноких відділів застановлялись подрібно, як би це свято перевести, щоб було якнайбільше доходу на ту корисну ціль. Порішено влаштувати програму свята і запросити до цеї програми видатніщі концертові сили, прохаючи їх виконати свої точки безплатно. Бо, як сказано, всі підприємства влаштовані під фірмою Червоного Хреста мусять віддавати увесь свій прибуток на ту ціль і не можуть платити за персональні услуги учасникам підприємства. Рішено теж з часом звернутись до наших ріжних бизнесменів, щоб теж причинились чимнебудь до збільшення приходу.

На згаданих зборах порушено справу відповідей деяких наших відділів, які обидились тим, що Комітет настоював на них, аби вони взяли участь в святі, та щоби зложили на покриття свята відповідну суму. Збори рішили, що їх обида цілковито не на місці. Нині воєнний час і американські товариства теж в твердих словах настоюють на наші товариства, щоби ті приносили належні жертви. Замало лише появлятись перед американськими товариства в своїх народних строях. Треба принести дійсну жертву в грошах, або в дійсній праці. Заряди американських товариств, а в тім Червоного Хреста, найвиразніше домагаються цього. А ми з черги мусимо домагатись того самого від свойого ширшого загалу. Річ не в „диктуванні" тільки в скорій і видатній праці. Також без потреби обидились деякі відділи тим, що Комітет назначив суму, якої потрібно до влаштування цього свята. Якщоб Комітет був не подав цеї суми, кожному відділови зокрема, то моглоб вийти непорозуміння. Бо даний відділ не знав би скільки грошей потрібно? Справедливість вимагала, щоб більші відділи призначили більшу суму, менші меншу.

Збори вкінці рішили йти до влаштування союзового здвигу не звертаючи найменшої уваги на деяких малконтентів, тимбільше, що свою участь до того здвигу зголосили вже найбільші нюйорські відділи. Цей здвиг мусить випасти якнайкраще і він мусить принести не пару соток, але пару тисяч долярів на Американський Червоний Хрест.

Учасник зборів.

БРУКЛИН, Н. Й.

Шевченківське Свято.

В неділю, дня 29. березня б. р. обходила наша громада традиційне Свято в память Тараса Шевченка. Свято випало добре. Тільки не дописали громадяни... Правда, була сніговиця. Але чи вона може бути виправданням, коли в той самий час інші дають свій труд щоб звеличати генія України співом, деклямаціями чи промовами?

Свято отворив о. сов. А. Лотович, виголосивши довшу промову з многими уривками з „Кобзаря" Шевченка. Бесідник виказував, скільки то чуття і любови до України вляв Шевченко у свої твори, що добре відчули теж і слухачі, нагороджуючи о. Лотовича щедрими оплесками.

Хор Української Молоді, під управою п. В. Савицького, що складається з самої тут родженої молоді, відспівав „Заповіт" і „Думи мої". Хор не є великий, але добре зіспіваний і милозвучний. „У Шевченківський День" віддеклямував з чистим виговором 12-літній Василько Ґвязда. „Веснівку" віддала дуже гарно студентка Маруся Дубовецька. Акомпаніювала і відограла вязанку українських пісень Маруся Висоцька. Хор Дівчат відспівав кілька народніх пісень.

Святочну промову виголосив д-р Л. Мищуга. Вона була пристосована до теперішних часів. Постать Шевченка змальовано на тлі тих великих ідей, за які бореться Америка, а які видніють з творчости і життя Шевченка. Найбільшою цінністю у Шевченка була правда, себто воля. І то та, яку положено в основи Америки в часи Вашингтона, в якого вдивлявся Шевченко і якого праведний закон бажав бачити в Україні. Ось це є те, про що треба американським українцям подбати, щоб про це знав теж і американський нарід, а тоді тут краще розумітимуть, що є змістом української визвольної боротьби. Тоді знатимуть, що український нарід, вихований на Шевченку, є проти всякого насильства і проти всякої грубої сили. Тоді нікому і в голову не прийде, що ті, що є з української крови можуть бути проти того краю Вашингтона, який був ідеалом для найбільшого генія України.

На поклик о. Лотовича переведено збірку, яка принесла $41.

Свято зачато відспіванням американського гимну, а закінчено українським.

Жертвували по $1: о. сов. Лотович, д-р Мищуга, Ю. Павчак, пані Волічинська, пані Висоцька, С. Канюка, П. Слободян, П. Корейко, Маланя Сорока, Катерина Корбило, Катерина Голуб, П. Малицький, І. Малик, М. Заплітний, А. Федаш, І. Мудрик, Н. Сторожук, А. Отенбрайт, П. Дубовецький, Н. Цибрівський, В. Курило, І. Завадовський, В. Нищак, С. Особів, П. Яцишин, М. Кіт, В. Палащк, Д. Кмита, Анна Брикович, пані Буля. — Разом $30, а дрібними $11. Усього зібрано $41.

По оплаченні необхідних видатків, решту вишлеться на рекордовання української пісні під проводом про. Кошиця, як це було проголошено на святі.

Ю. П.

ЩЕ БІЛЬШЕ ПОВЗІВ.—У одній фабриці, ближче неназваній, в котрій до недавна ще виробляли спальні залізничі вози, робітники виробляють тепер повзи для американського уряду.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Квартальні збори Тов. Запорожська Січ, від. 234., відбудуться в суботу, 4. квітня, в 8. годині ввечір, в салі У. Н. Дому, 214-216 Фултон Ст. На ці збори проситься всіх членів прибути начас, бо важні справи до полагодження. Буде також справоздання урядників і контр. комісії за перший квартал. Довгуючих членів проситься вирівнити свої залеглости, бо в противнім разі екзекутива буде змушена поступити після ухвали і подати до суспензації. — П. Сташків, голова; І. Пілат, скарб.; С. Могила, фін. секр.

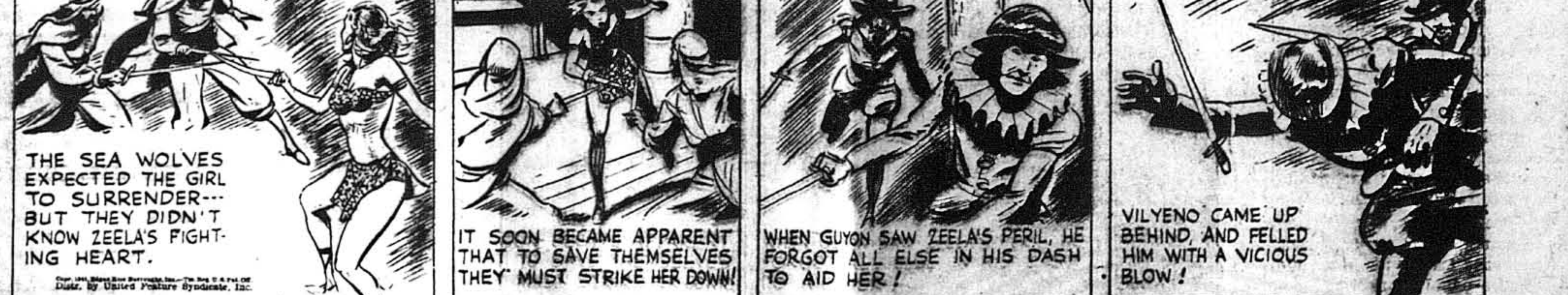
В СУДІ ЗАГАЛЬНИХ СПРАВ КОМОН ПЛІС 1.
для повіту Філядельфії
Вереснева Сесія 1939. Ч. 234
в справі розводу А. В. М.
ПАВЛО МАСЛЮК проти КАСЬКИ МАСЛЮК. До КАСЬКИ МАСЛЮК з Манастирця, повіт Ліско, Польща.

Прийміть, прошу, до відома, що суд призначив мене за свого представника в повищій справі, в якій ваш чоловік, ПАВЛО МАСЛЮК, вніс проти вас скаргу, вимагаючи абсолютного розводу на тій основі, що ви його покинули, і що я буду мати переслухання в цій справі, щоб вислухати свідків, в своїй канцелярії, 2000 Норт Американ Біддінґ, вулиці Броуд і Сансон, Філядельфія, Пенсильвенія, Злучені Держави Америки, в суботу, 28-го березня, 1942, в 11-ій годині рано, східній воєнний час, і ви можете прийти тоді туди з своїми свідками, коли того бажаєте.

HARRY A. RUTENBERG,
Master.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН, ч. 538. Прикра несподіванка.

Морські вовки з цілою певністю сподівалися, що дівчина скоро піддасться..., але вони не знали войовничої вдачі Зелі.

Вони дуже скоро зрозуміли, що щоб спасти себе самих, вони мусять нещадно з нею розправитися.

Коли Ґуйон побачив, що Зеля в такій великій небезпеці, він забув за все та скоро побіг її на рятунок.

Та з цього скористав Вилйено, й коли Ґуйон обернувся, він завдав йому нежданий удар шаблею.